

АДАПТАЦІЯ ВИДОВОГО ФІТОРІЗНОМАНІТТЯ ПОЛЕЗАХИСНИХ ЛІСОВИХ СМУГ ДО ЗМІН КЛІМАТУ

Тупчій О. М.¹, аспірант,

Урлюк Ю. С.², кандидат сільськогосподарських наук,

Юхновський В. Ю.¹, доктор сільськогосподарських наук,

¹*Національний університет біоресурсів і природокористування України,*

²*«Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України»*

[*olgatypnikola@ukr.net*](mailto:olgatypnikola@ukr.net)

Глобальні зміни клімату змінюють екологічний стан агроландшафтів, впливають на оптимальні показники функціонування полезахисних насаджень. Зокрема, подальше зростання літніх високих і надвисоких температур створить незадовільні умови розвитку певних деревних видів, що призведе ослаблення дерев та їх масового засихання, погіршення санітарного стану. За таких умов знижуватиметься природоохоронна функція полезахисних лісосмуг, що безпосередньо впливатиме на зменшення урожайності сільськогосподарських культур та посилення деградаційних процесів у ґрунтах.

В цьому контексті для збереження захисної ефективності лісомеліоративних насаджень вкрай важливо підібрати асортимент деревно-кущових порід, стійких і адаптованих до екстремальних кліматичних явищ. Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України розроблена і впроваджується «Стратегія запобігання та адаптації до зміни клімату сільського, лісового, мисливського і рибного господарств України на період до 2030 року» [1]. У документі червоною лінією підкреслюється сповільнення зміни клімату через скорочення викидів парникових газів та збільшення обсягів їх поглинання лісовими насадженнями, збільшення площ лінійних насаджень на землях сільськогосподарського призначення, збільшення лісистості з культивуванням лісових насаджень з видів, стійких до глобальної зміни клімату.

Стратегічними заходами адаптації полезахисних насаджень до глобальної зміни клімату мають бути: забезпечення оптимальної полезахисної лісистості з використанням деревних порід, що володіють підвищеною стійкістю до глобальних змін клімату; збереження існуючого і зростання потенційного біологічного фіторізноманіття полезахисних лісових смуг; раціональне поєднання

лісовідновлення і лісорозведення лінійних насаджень природними і штучними методами; вирощування мішаних полезахисних лісових смуг; інтродукція лісових порід з метою розширення породного складу за рахунок порід, що ростуть в ареалах, де кліматичні умови подібні до тих, які передбачаються кліматичними сценаріями. Проте досі існують ризики, пов'язані з використанням чужорідних видів, що обумовлено економічним тиском і законодавчою невизначеністю [2].

У числі деревних порід для створення полезахисних лісових смуг рекомендується використати павловнію (*Paulownia tomentosa* Steud.), яка росте з неймовірною швидкістю 3-5 м/рік, продукує біомасу 120-150 т/га, а також слугує сировиною для виробництва біопалива, розвитку бджільництва [3]. Павловнію доцільно і економічно вигідно впроваджувати в систему орно-польового агролісівництва із створенням вузьких 2-3-х рядних лісових смуг [4].

Дослідження, проведені у філії ДП «Столичний лісовий офіс» виявили перспективний гібрид павловнії – морозостійкий клон *Paulownia Clone in vitro 112* іспанської селекції, що витримав низьку температуру до від -19 до -27°C тривалістю понад 14 календарних днів у зимовий період 2020-2021 рр. [5].

Після вирубок дерево відростає з пенька, декілька разів самостійно регенерує з коренів і здатне рости в екстремальних температурних умовах на різних типах ґрунтів, при цьому не виснажуючи родючий шар ґрунту.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року (Розпорядження КМ України). № 1363-р. (2021). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text>.
2. Matsala, M., Odruzenko, A., Sydorenko, S. H. & Sydorenko, S. V. (2025). War threatens 18 % of protective plantations in eastern agroforestry region of Ukraine. *Forest ecology and management*, (578), 1-11. <https://doi.org/10.1016/j.foreco.2024.122361>.
3. Соломаха, І. В., Саблук, В. Т., Гументик, М. Я. & Соломаха, В. А. (2022). Особливості створення швидкорослих та поліфункціональних насаджень у Лісостеповій зоні України. *Агроекологічний журнал*, (4), 6-15. <https://doi.org/10.33730/2077-4893.4.2022.273244>.
4. Тупчий, О. М. (2024). Перспективи інтродукції павловнії в систему орно-польового агролісівництва. *Лісівництво, перероблення деревини та землевпорядкування: здобутки, стан і перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 138-139). 29-30 жовтня, 2024, Харків, Україна: ДБТУ.
5. Урлюк, Ю. С. & Поліщук, О. В. Перспективи культивування павловнії у заплавлних ландшафтах межиріччя Дніпра і Десни. *Екосистемні послуги лісів та урболандшафтів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (с. 114-115). 18 листопада, 2021, Київ, Україна: НУБіП України.

Міжнародна науково-практична конференція з нагоди 185-річчя ННІ лісового і садово-паркового господарства НУБіП України

ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

КИЇВ • 5-6 червня
2025

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І
САДОВОПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

ТОВАРИСТВО ЛІСІВНИКІВ УКРАЇНИ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**УЧАСНИКІВ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В
УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ
ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ»
(5 – 6 червня 2025 року)**

КИЇВ – 2025

Міжнародна науково-практична конференція «ЛІСІВНИЧА ОСВІТА ТА НАУКА В УМОВАХ НАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ».

Рекомендовано до друку науковою радою НДІ лісівництва та декоративного садівництва Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 19 травня 2025 р.)

Відповідальні за випуск:

директор НДІ лісівництва та декоративного садівництва,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент О.П. Бала

кандидат технічних наук, доцент О.Ю. Горбачова

© Національний університет біоресурсів і природокористування України,
ННІ лісового і садово-паркового господарства,
НДІ лісівництва та декоративного садівництва, 2025